

Soạn bài Xin lập khoa luật (Nguyễn Trường Tộ) - Ngữ văn 11

Câu 1. Theo Nguyễn Trường Tộ, luật bao gồm những lĩnh vực nào ? Ông đã giới thiệu việc thực hành luật pháp ở các nước phương Tây ra sao?

Trả lời:

Theo Nguyễn Trường Tộ, nội dung của luật bao gồm: kỉ cương, uy quyền, chính lệnh (chính sách và luật pháp) của quốc gia.

Nguyễn Trường Tộ khẳng định: "*Bất cứ một hình phạt nào trong nước đều không vượt ra ngoài luật*" và ông dẫn chứng giới thiệu: "*Ở các nước phương Tây, phạt những ai đã nhập ngạch bộ Hình xử đoán các vụ kiện tụng thì chỉ có thặng trật chứ không bao giờ bị phiếm truat. Dù vua, triều đình cũng không giáng chức họ được một bậc*". Từ việc dẫn này có thể thấy tác giả rất đề cao luật, đề cao những người hiểu biết luật và có khả năng dùng luật để điều khiển công việc quốc gia.

Câu 2. Tác giả chủ trương vua, quan và dân phải có thái độ như thế nào trước pháp luật? Vì sao ông lại chủ trương như vậy ?

Trả lời:

Theo Nguyễn Trường Tộ, kỉ cương, uy quyền, chính lệnh để duy trì sự tồn tại của đất nước. Vì vậy, tác giả khẳng định: "*Bất luận quan hay dân mọi người đều phải học luật nước*". Luật đã bao trùm lên tất cả. Nếu đất nước không có các bộ luật thì làm sao giữ được kỉ cương phép nước. Từ quan cho đến thứ dân đều phải hiểu và làm theo luật. Xưa đã đúng, nay càng thấy đúng và thâm thía hơn.

Câu 3: Theo Nguyễn Trường Tộ, Nho học truyền thống có tôn trọng luật pháp không?

Trả lời:

Theo tác giả, Nho học không có truyền thống tôn trọng luật pháp. Bởi: "*Biết rằng đạo làm người không gì bằng trung hiếu, không gì cần thiết bằng lễ nghĩa. Nhưng các sách Nho chỉ nói suông trên giấy, không làm cũng chẳng bị ai phạt, có làm cũng chẳng được ai thưởng. Bởi vậy xưa nay học đã nhiều mà mấy ai đổi được tâm tính, sửa được lỗi làm?*". Hơn thế, "*từ xưa đến nay các vua chúa nắm quyền thống trị cứu nước giúp đời đều nhờ hiểu luật, còn các sách vở khác cũng chỉ là phụ thuộc. Nếu trong nước không có luật thì dù có vạn quyển sách cũng không thể trị dân được*".

Câu 4. Tác giả quan niệm như thế nào về mối quan hệ giữa đạo đức và luật pháp ?

Trả lời:

Dù lời văn của tác giả tỏ ra đề cao luật pháp, nhưng theo ông, luật pháp và đạo đức gắn bó chặt chẽ với nhau. Tác giả khẳng định: "*Nếu bảo luật chỉ tốt cho việc cai trị chứ*

Soạn bài Xin lập khoa luật (Nguyễn Trường Tộ) - Ngữ văn 11

không có đạo đức tinh vi, thế là không biết rằng trái luật là tội, giữ đúng luật là đức. Nếu tận dụng cái lỗi công bằng trong luật mà xử thì mọi quyền, pháp trong luật đều là đạo đức. Có cái đức nào lớn hơn chí công vô tư không?...". Như thế, theo Nguyễn Trường Tộ, cái đức của pháp luật ấy chính là cái lẽ công bằng. Chí công vô tư đó chính là cái gốc của đức trong luật vậy.

Câu 5. Việc nhắc đến Không Tử và các khái niệm đạo đức, văn chương có tác dụng gì đối với nghệ thuật biện luận trong đoạn trích?

Trả lời:

- Để tăng thêm sức thuyết phục với nhà vua, Nguyễn Trường Tộ đưa ra quan niệm luật của đạo Nho: *“Tư tam cương ngũ thường cho đến việc hành chính của sáu bộ đều đầy đủ”* (tam cương chỉ mối quan hệ của vua - tôi, cha - con, vợ - chồng. Ngũ thường gồm nhân, trí, tín, lễ, nghĩa). Tam cương ngũ thường là luật bao trùm toàn bộ xã hội và gia đình dưới chế độ phong kiến. Nó là trụ cột để giữ kỉ cương của chế độ phong kiến. Lục bộ là sáu bộ. Đó là cơ quan đầu não của nhà nước phong kiến, lí lẽ ấy chắc Tự Đức không thể chối từ. Tác giả phê phán đạo Nho ở tính chất vô tích sự, nói suông không có tác dụng, *“Biết rằng đạo làm người không gì lớn bằng trung hiếu, không gì cần thiết bằng lễ nghĩa. Nhưng các sách Nho chỉ nói suông trên giấy, không làm cũng chẳng ai bị phạt, có làm cũng chẳng được ai thưởng”*. Vì vậy phải có luật và luật phải gắn với thực tiễn hành động của con người. Đó là làm theo pháp luật. Tác giả lấy ngay lời của Không Tử *“Ta chưa hề thấy ai nhận được lỗi mình mà biết tự trách phạt”*. Đúng là chiêu thức *“gây ông đập lưng ông”*.

- Phê phán các loại sách ra đời ở thời phong kiến: *“Sách vở chỉ chép nào là sự tích chính sự thời xưa của cổ nhân, nào là những bài luận hay ho của người xưa để lại, nào là những áng văn chương trau chuốt của chư tử (học giả thời cổ đại), nào những tiểu thuyết dã sử của những người hiếu sự đặt bày. Trong đó hay có, dở có, người nói này, người nói khác, xét kĩ những thứ sách vở đó chỉ làm rối chí thêm chẳng được tích sự gì”*. Tác giả lại lấy lời của Không Tử để phủ nhận: *“Chép những lời nói suông chẳng bằng thân hành ra làm việc”*. Cũng là biện pháp lập luận *“gây ông đập lưng ông”*. Tác giả đưa ra dẫn chứng *“Thử xem có những nhà nho suốt đời đọc sách đáng lẽ cử chỉ của họ phải làm khuôn thước cho đời, vậy mà tại sao có nhiều người cuộc đời của họ và ứng xử của họ còn tệ hơn những người quê mùa chất phác”*.

Lời lẽ ấy như đặt ra câu hỏi: Vì sao lại có tình trạng như vậy? Chỉ có thể trả lời vì họ không được học luật. Vì thế mới cần có luật vậy.